

Gittin Sources 25

רש"י מסכת קידושין דף מב עמוד א ד"ה והא הוו

והא הוו נמי קטנים - בנוחלי הארץ וכי הזוכים להם בתורת שלוחין באו והלא אין שליחות לקטן דגבי ושלח ושלחה איש כתיב (דברים כד) כי יקח איש ומינה ילפינן (בב"מ דף עא:): דאין הקטן עושה שליח.

רש"י מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב ד"ה קטן לית

קטן לית ליה שליחות - דכי כתב שליחות - בגדול כתב, בראוי לתרום, שיהא הקדשו הקדש ודיבורו חל, דגבי הקדשות ונדרים - איש כתיב, וגבי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו וגו' (שמות כה).

רש"י מסכת בבא מציעא דף י עמוד ב ד"ה וכי היכי

וכי היכי דשליחות לית לה - דתנן שאין הקטן עושה שליח, דכי כתיב שליחות בין בגיטין בין בפסח - איש כתיב בענין.

תוספות מסכת כתובות דף יא עמוד א ד"ה מטבילין אותו

ולפי ספרים דגרסינן בב"מ (דף עא:): זכייה מיהא אית ליה ולא גרס מדרבנן ניחא דמצי למימר דאית ליה זכייה מן התורה ועובד כוכבים קטן כיון דבא להתגייר חשבינן ליה כישראל קטן ואף על גב דזכייה הוי מטעם שליחות ואין לו שליחות מן התורה ה"מ בדבר שיש בו קצת חובה כגון להפריש תרומתו דשמא היה רוצה לפוטרה בחטה אחת או שמא היה רוצה להעדיף אבל הכא שזכות גמור הוא לו יש לו שליחות.

רמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פרק ב הלכה א - ב

הלכה א

אין העכו"ם נעשה שליח לדבר מן הדברים שבעולם, וכן אין ישראל נעשה שליח לעכו"ם לדבר מן הדברים שנאמר כן תרימו גם אתם מה אתם בני א ברית אף שלוחכם בני ברית, והוא הדין לכל התורה כולה, ומה משלחכם בן ברית אף בכל התורה כולה המשלח בן ברית.

הלכה ב

עושה אדם שליח איש או אשה ואפילו אשת איש ואפילו עבד ושפחה הואיל והן בני דעת וישנן במקצת מצות נעשין שלוחין למשא ומתן, אבל מי שאינן בני דעת והן חרש שוטה וקטן אינן נעשין שלוחין ולא עושין שליח אחד הקטן ואחד הקטנה, לפיכך השולח בנו קטן אצל החנוני ומדד לו באיסר שמן ונתן לו את האיסר ואבד את השמן ואת האיסר החנוני ב חייב לשלם שלא שלחו אלא להודיעו ולא היה לו לשלח אלא עם בן דעת וכן כל כיוצא בזה, ואם פירש ואמר שלח לי עם הקטן הרי זה פטור.

רמב"ם הלכות גירושין פרק ו הלכה ט

האשה שעשת שליח בעדים ואמרה לו טול לי גיטי ויהא לי בידך הרי זה שליח קבלה וכאילו אמרה לו התקבל לי גיטי, ויש לאשה לעשות ג שליח קבלה לקבל לה גיטה מיד שלוחו של בעלה, וקטנה אינה עושה שליח לקבלה, אף על פי שחצרה קונה לה גיטה כגדולה, מפני ששליח קבלה צריך עדים ואין מעידין על הקטן שאינו בן דעת גמורה. **+/השגת הראב"ד/ מפני ששליח קבלה צריך עדים ואין מעידין על הקטן. א"א זה הטעם אין לו טעם ולא ריח אלא אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני דעת אף שלוחכם בני דעת נמצא שהשליח והשולח צריכין להיות בני דעת. +**

לחם משנה הלכות גירושין פרק ו הלכה ט

[ט] וקטנה אינה עושה שליח לקבלה. כתב ה"ה וכבר כתבתי בפ"ה דחצר בגט מדין שליחות הוא. ואני תמה בזה דאדרבא בפרק ה' כתב איפכא דשם כתב דרבינו פסק כרב אשי דאמר בפ"ק דמציעא (דף י"ב ב) חצר משום יד אתרבאי ולא גרע משליחות ופי' הוא דחצר איתרבאי משום יד והוי למעליותא דמסברא מדין שליחות היה קונה חצר אלא דאיתרבי משום יד למקום דלא מהני שליחות דמהני משום יד אבל מקום דמהני שליחות ודאי לא גרע משליחות ולכך במתנה דהוי זכות מהני מדין שליחות בגט דהוי חוב לא מהני מדין שליחות אלא מדין יד וכיון דמהני מדין יד עומדת בצד חצרה בעינן דומיא דידה דסמוכה וא"כ נתבאר מזה בפירוש שרבינו פסק דמשום יד אתרבאי. ועוד שם פ"ק דמציעא (דף י') מבואר לעיל בפלוגתא דר"י ור"ל גבי קטנה דחד אמר אין לה חצר וחד אמר יש לה חצר דלענין גט כ"ע לא פליגי דמשום יד אתרבאי וא"כ איך כתב ה"ה דמדין שליחות איתרבאי. וקשה עוד מזה שכתב ולפיכך אינה קונה א"כ האשה

עומדת בצדה דמשמע דאי משום יד איתרביא לא בעינן עומדת אדרבא בפרק הזורק (דף ע"ז ב) משמע איפכא גבי פלוגתא דרב עולא ור' הושעיא אי בעינן עומד אי לאו דאמר שם לימא בהא קא מיפלגי דמר סבר משום יד איתרביא ומר סבר משום שליחות איתרביא כלומר דמ"ד דלא בעינן עומדת סבר משום שליחות ומ"ד בעינן עומדת קא סבר משום יד וא"כ משמע דאדרבא טפי י"ל דבעינן עומדת למ"ד משום יד מלמ"ד משום שליחות. ועל דברי רבינו יש לתמוה שכתב שאע"פ שהקטנה אינה עושה שליח מ"מ חצרה קונה דהא בגמרא משמע דאי אמרינן חצר משום שליחות אמרינן הא בהא תליא דהא שם בפ"ק דמציעא על פלוגתא דר"י ור"ל אמרו דמ"ד אין לה חצר סבר משום שליחות איתרביא וכיון דאין לה שליחות אין לה חצר ומ"ד משום יד סבר דיש לה חצר דכי היכי דיש לה יד יש לה חצר וא"כ הא בהא תליא ואיך רצה רבינו לחלק ביניהם:

וקטנה אינה עושה שליח. מה שקשה בלשון זה של ה"ה כתבתי לעיל בספר זה ותירצתי לעיל. אחר כן נתתי אל לבי בהתירוץ הראשון ואינו נראה בעיני על כן בחרתי בדרך אחר עם קושיא אחרת שאני מוסיף והיא מניין לו לרבינו מ"ש בפרק י"ז מהלכות גזילה דקטנה יש לה חצר אפילו אינה עומדת בצד חצרה הא כיון דטעמא הוי משום דלמדנו מגט כדכתב שם הא בגט לא הוי טעמא אלא משום יד ולא משום שליחות דאין שליחות לקטן וכיון דהוי משום יד מה ידה בסמוכה לה אף חצרה בסמוכה לה כמו שאמרו בפ' הזורק (דף ע"ז ב) וכיון שכן היה לנו לומר דבעינן עומדת בצדה כמו בגט מטעם יד והוא ז"ל כתב שם סתם דיש לה חצר ולא הצריך שתהא עומדת בצדה. ועוד קשה לי כיון דטעמו של רבינו שאין הקטנה עושה שליח לקבלה משום דשליח קבלה צריך עדים משמע דבדבר דאין צריך עדים הקטנה עושה שליח א"כ בממון דאין צריך עדים הקטנה תעשה שליח וזה אי אפשר שהרי כתב רבינו בפרק ב' מהלכות שותפין אין נעשין שלוחין ולא עושין שליח אחד הקטן והקטנה וכן גבי תרומה לפי טעם זה היתה יכולה הקטנה לעשות שליח לתרום כיון דאין צריך עדים וכתב רבינו תרומה הכי נמי א"כ הוה נ"מ טובא בין טעם רבינו לטעם הראב"ד לענין תרומה וא"כ איך כתב ה"ה דאין זה מעלה ומוריד בעיקר הדין. ולתרץ כל זה אומר דודאי אין הקטנה עושה שליח כלל בין שליח הצריך עדים בין שאינו צריך עדים וכמ"ש רבינו בהלכות שותפין אבל משמע ליה לרבינו דגבי גט דוקא כיון דמועיל חצרה גבי קטנה אף על גב דהוי טעמא משום יד מועיל נמי שליחות ויצא לו כן ממה שאמרו בגמרא בפרקא קמא (דף י"ב) חצר משום ידה איתרביא ולא גרע משליחות מדקאמר גמרא לא גרע ולא אמר עדיף משליחות משמע דחצר ושליח שוים וז"א לא גרע כלומר נהי דלא עדיף אבל לא גרע וסברא היא לומר דכיון דחצר מועיל גבי קטנה גבי גט תועיל נמי שליח שעושה אותו מדעתו וכי היכי דאמרינן חצר לא גרעה משליחות ה"נ אמרינן דשליח לא גרע מחצר וכי היכי דחצר מהני משום יד מהני נמי שליח אבל אי הוה אמרינן דטעמא דמועיל חצר הוי מטעם שליחות ודאי דאין מועיל חצר בקטנה משום דכיון דשליחות אין לה ודאי דאין לה חצר וזהו שאמרו שם בפרקא קמא (דף י' ב) מ"ס משום שליחות איתרביא וכיון דשליחות לית לה חצר נמי לית לה ואסיק רב אשי משום יד איתרביא ולא גרע משליחות אבל גט דחוב הוא לה אין חבין לאדם שלא בפניו הילכך בעינן עומדת בצד ביתה ורבינו מפרשה בפנים אחרים שמפרשה רש"י ז"ל. והטעם שהוקשה לו דלפי פירוש רש"י ז"ל גבי מתנה לא בעינן עומדת בצד ביתה דכיון דמשום שליחות זכי אף על גב דליכא ביה משום יד דאינה עומדת בצד ביתה לא איכפת לן וכיון שכן קשה טובא מה שהקשו התוספות בפ' המביא שני (דף כ"א) גבי הא דאמר אב"י התם גבי מימרא דרבא דכתב לה גט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה וכו' חצר מהיכא איתרביא מידה מה ידה דאיתה בין מדעתה בין בעל כרחה אף חצר דאיתה בין מדעתה בין בעל כרחה כו' הקשו שם בתוס' (בד"ה אטו) מהך דהכא דאמרינן דגבי מתנה אף על גב דלא הוי דומיא דיד דאינו עומד בצד חצרו קני מטעם שליחות דזכין לאדם כו' א"כ הכי נמי אף על גב דלא הוי דומיא דידה דמתנה ליתא בעל כרחה תתגרש מכח שליחות עוד הקשו חצר מהלכת אמאי לא קנה תקנה מטעם שליחות אף על גב דמטעם יד לא קנה ותירצו דדוקא לענין שלא בפניו אמרינן [דלא] גרע משליחות. ורבינו להמלט מאלו הקושיות פ"י דלעולם לא קני מטעם שליחות היכא דליכא טעמא דיד דדומיא דיד בעינן ורב אשי סבירא ליה דחצר איתרביא משום יד ולא בעינן עומדת בצד ביתה אף על גב דבפרק הזורק אמרינן לימא בהא קא מיפלגי מר סבר משום יד איתרביא וכו' משמע דלמאן דאית ליה משום יד בעינן עומדת הא אסיקו התם בגמרא דכ"ע משום יד ומר סבר דלא בעינן עומדת משום דלא אתי יד אלא לומר דבעינן חצר המשתמרת לדעתה ורב אשי דהכא ג"כ סבר הכי משום יד איתרביא ולא בעינן עומדת דאל"כ לימא מה ידה בדבוקה וכו' כדהקשו שם ולהכי גבי מתנה דזכות הוא לו אוקמיה אדיניה דמשום יד קני אף על גב דאינה עומדת דביד לא בעינן עומדת כדפרישית ולא קני במתנה מטעם שליחות אף על גב דליכא ביה טעמא דידה כפי' רש"י ז"ל עד שתפול על זה שתי הקושיות הנזכרות אבל דעתו הוא דמשום יד קני והא דבעינן גבי גט עומדת אף על גב דבטעמא דיד לא בעינן עומדת לזה תירץ רב אשי ואמר דלא גרע משליחות הילכך בעינן עומדת כלומר כיון דבשליחות אמרינן דאין חבין לאדם אלא בפניו א"כ די שנאמר כאן דיד לא גרע משליחות אבל שיהא עדיף משליחות לא וז"א ולא גרע כאילו אמר ולא עדיף וכוונתו לומר די לנו שלא יגרע משליחות אבל לא עדיף ממנו וכיון שכן בעינן עומדת בצד ביתה שיהא בפניה כי היכי דבשליחות בעינן לפניו אף על גב דהתם הוי בפניו מדעתו והכא אף על גב דהוי בעל כרחה כיון שהוא בפניה סגי, ואם כי לכאורה משמע דעדיף משליחות מ"מ כיון דהוי בפניה דמי לשליחות דהא דבעל כרחה מתגרשת הא גלי רחמנא גבי גט דמהני אבל מ"מ דומיא דשליחות בעינן שתהא בפניה ולהכי בעינן עומדת א"כ לפי פירוש זה מה שאמר רב אשי ולא גרע משליחות הוא טעם לבעינן עומדת

ודלא כדפירש"י שהוא טעם לסיפא דלישניה דקאמר גבי מתנה כלומר דהכא אף על גב דליכא יד טעמא משום שליחות דהא ליכא מכח הני תרי קושיי דכתיבנא. וזה הפירוש נראה שמפרש רבינו מריהוט לישונו שכתב בפ"ה הזורק גט לתוך חצרה וכו' ואף על פי שהיא וכו' ואין חבין לאדם אלא בפניו למי שמעיין בו. ועם זה נתיישבו דברי ה"ה שכתב כאן כבר כתבתי בפ"ה דחצר בגט מדין שליחות הוא כלומר דלא עדיף משליחות כדכתיבנא ולכך בעינן עומדת כלומר משום טעמא דלא עדיף משליחות אמרינן עומדת דמשום יד לא בעינן עומדת כדכתיבנא ולזה הוצרך רבינו כאן לתת טעם מפני שהוקשה לו כיון דלא עדיף משליחות א"כ אמאי כאן בקטנה לא מהני שליח כיון דמהני חצר ובאמת שאין זה מוכרח שי"ל דחצרה ג"כ מדין ידה הוא כלומר מה שאמרו שם בגמרא ולא גרע ר"ל לא גרע אבל עדיף משליחות והוא ג"כ מדין ידה כפירש"י ז"ל ועם זה לא היה צריך לטעם רבינו:

חדושי ר' חיים הלוי הלכות גירושין פרק ו

הלכה ט

[ט] וקטנה אינה עושה שליח לקבלה אעפ"י שחצרה קונה לה גיטה כגדולה מפני ששליח קבלה צריך עדים ואין מעידין על הקטן שאינו בן דעה גמורה עכ"ל.

ובהשגות חולק על טעם זה ומסיים ז"ל אלא אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני דעת אף שלוחכם בני דעת נמצא שהשליח והשולח צריכין להיות בני דעת עכ"ל, ובפ"ב מה' שלוחין ושותפין כתב הרמב"ם ז"ל אבל מי שאינם בני דעת והם חרש שוטה וקטן אינן נעשין שלוחין ולא עושים שליח אחד הקטן ואחד הקטנה עכ"ל, הרי דכן היא גם דעת הרמב"ם בעצמו ג"כ, וכמבואר כן בכמה דוכתין בש"ס, וצ"ע א"כ מה הוצרך בכאן להוסיף עוד טעם לפי שאין מעידין על הקטן, וצ"ע.

והנה ביבמות דף קי"ח ע"ב איבעיא המזכה גט לאשתו במקום יבם מהו כיון דסניא ליה זכות הוא לה זכין לאדם שלא בפניו, או דילמא כיון דזימנין דרחמא ליה חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו, ושוב שם המזכה גט לאשתו במקום קטטה מהו כיון דאית לה קטטה בהדיה זכות הוא לה או דילמא ניחא דגופא עדיף לה וכו', הרי דבמקום זכות יכול לזכות גט לאשתו גם שלא בפניה ורק דהאיבעיא היא אם הוא זכות או חוב, ובמקום יבם נשאר בספיקא דהוי ספק זכות. וצ"ע מה דינו בקטנה כה"ג, דהרי קי"ל דזכין לקטן בכל מקום ומשום דכיון דאמרינן זכין לאדם שלא בפניו א"כ הא קטן וגדול שוין ונעשין שליח עבורו שלא מדעתו, ולדעת הרבה מהראשונים הוא דין תורה אף לקטן, וא"כ בגט כה"ג צ"ע מה דינו בקטנה, כיון דאמרינן זכין לקטן ונעשין שליח עבורו מדין תורה, א"כ יכולין לקבל גם גט זה דהוי זכות לה עבורה, או דמ"מ לא מהניא בקטנה, וצ"ע.

ונראה דמשום הכי הוסיף הרמב"ם הך טעמא דאין מעידין על הקטן, דהרי משום הך טעמא דבעינן בני דעת הרי היתה יכולה לקבל גט ע"י שליח במקום שהגט הוא זכות לה, אבל משום הך טעמא דאין מעידין על הקטן אינו מועיל מה דהוי זכות לה, כיון דמ"מ עדים מיהא בעינן, דשליחות גט צריך עדים, ואין מעידין על הקטן, וע"כ לא מהניא אף במקום שזכות הוא לה. והלא גם סיום דברי הרמב"ם שסיים אעפ"י שחצרה קונה לה גיטה כגדולה צ"ע, דהרי להדיא מבואר בב"מ דף י' [ע"ב] דחצר דגט הוא משום יד, וא"כ הרי צריך להיות מועיל גם בקטנה כיון דהוי משום יד, משא"כ לענין שליח הרי אין שליחות לקטן, ולפי זה הרי ניחא, דהרי שם בדף י"א מבואר דבגט לא מהניא באינה עומדת בצדו משום דאין חבין לאדם אלא בפניו, ולפי זה במקום זכות מועיל חצר בגט אף באינה עומדת בצדו, ובזה השמיענו הרמב"ם דבקטנה במקום זכות שאני חצר משארי שלוחים, דבחצר לא בעינן עדים, וע"כ אמרינן זכין לאדם שלא בפניו ויכול לזכות גם לקטנה ע"י חצרה שלא מדעתה, משא"כ בשארי שלוחים כיון דצריך עדים ואין מעידין על הקטן, ע"כ אינו יכול לזכות לקטנה את גיטה אף במקום שזכות הוא לה. והראב"ד דסגי ליה בהך טעמא דאין שליחות לקטן, הוא משום דחולק על עיקר הך טעמא דאין מעידין על הקטן, וכמו שכתבנו בראשית ההשגה דהך טעמא לא ס"ל, וע"כ ליכא טעמא אחרינא רק דאין שליחות לקטן, וכמו בכל התורה כולה כן הכא.

ובפ"ג מהל' אישות הט"ו כתב הרמב"ם ז"ל כל העושה שליח לקבל הקידושין צריך לעשותו בפני עדים אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אין צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמתת הדבר לפיכך אם הודו השליח והמשלח אינם צריכים עדים כמו שליח הגט וכו' עכ"ל, ובהשגות שם ז"ל אין הנדון דומה לראיה דלענין שליח הגט גטו מוכיח עליו וכו' אבל בקדושין דאפילו שניהם מודים אינו כלום כי מודו השליח והשולח נמי לאו כלום הוא עכ"ל, ר"ל דס"ל דבלא עדים השליחות לא מהניא כלל כמו עצם הקידושין דאינם כלום בלא עדים, ועל הוכחת הרמב"ם משליח הגט דאין צריך עדים, תירץ ע"ז הראב"ד דהתם שאני שהגט מוכיח שעשאו שליח וע"כ הוי כמו שליח שעשאו בעדים, והרי כן תנן בגיטין דף כ"ג [ע"ב] אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח, הרי להדיא דהא דהגט תחת ידה הוי הוכחה גמורה שהבעל עשאו שליח ע"ז, ובדף ס"ד [ע"א] שם איתמר בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושין מי נאמן רב הונא אמר בעל נאמן ורב חסדא אמר שליח נאמן, וכבר נחלקו הראשונים שם אם קאי על שליח לקבלה או על שליח להולכה, וקי"ל כר"ח דשליש נאמן, וא"כ להנך ראשונים דמפרשים דקאי על שליח להולכה הרי מבואר דזה שהגט יוצא מתחת ידה הוי הוכחה גמורה שהבעל עשאו

שליח להולכה ונאמן בזה אף במקום שהבעל מכחישו. וכן הוכיחו הראשונים מיסוד הך דינא דבפני נכתב ובפני נחתם דתקינן רבנן כי היכי דאי בעל ומערער לא משגחין ביה, ואם נימא דבעל יכול לומר לפקדון נתתיו א"כ הא יכול אכתי לערער ולומר לפקדון נתתיו לך, ומה מועיל הבפני נכתב ובפני נחתם, אלא ודאי דשליח נאמן לומר שליח אני מהבעל הואיל והגט מסייעו, אלא כי היכי דלא ליתי בעל ולימא מזויף הוא להכי תקנו לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אשר על כן הרי נראה דבזה גם הרמב"ם מודה דהגט מוכיח שהוא שליח ולגירושין נמסר הגט לו, וא"כ צ"ע איך מביא הרמב"ם משליח הגט דשליח להולכה אין צריך עדים והא הכא הגט מוכיח. ואין לומר משום דבעינן דוקא עדים ולא שארי הוכחות, דהרי גם בגוף הגירושין והקידושין הא מהני שארי הוכחות, וכמו דמהני עדי חתימה בלא עדי מסירה לדעת הרמב"ם בפ"א מהל" גירושין, וגם גט שהוא רק בכתב ידו ג"כ מהני גם בלא מסרו בעדים, והיינו משום דהגט מוכיח, וא"כ הרי גם בשליח הגט מוכיח, וקשה על הרמב"ם שהביא משליח הגט לענין עדים כיון דהכא הרי הגט מוכיח ופשיטא דאין צריך עדים וצ"ע.

ואשר נראה פשוט בזה, דהרמב"ם ס"ל דנהי דהכתב מוכיח שהבעל עשאו שליח, אבל אין זה אלא הוכחה בעלמא, ולא מהניא זאת אלא לברורי מילתא שהאמת כן הוא שהוא שליח לגירושין, וכל זה לא מהניא אלא אם נימא דשליח שעשאו בינו לבין עצמו ג"כ השליחות קיימת ואז מהניא הוכחת הכתב לברר שהוא שליח לגירושין, אבל אם נימא דשליחות של גירושין דינה כגירושין עצמן דבלא עדים השליחות בטלה ובעינן העדים לקיומי מילתא דשליחות, אז בעינן דוקא עדים או דבר שיש בו נאמנות מדין תורה, ולא הוכחה בעלמא, ואינו דומה לגט שמסרו ליד האשה בלא עדי מסירה דמהניא לדעת הרמב"ם בפ"א מהל" גירושין, דהתם השטר גופיה מעיד ע"ז שבא ליד האשה, דעיקרו של שטר הוא שהבעל נותן לה ומגרשה, וע"כ שפיר מקרי ראית שטר דמהניא מדין תורה, משא"כ לענין השליחות אין בהשטר מאומה מזה, ולא הוי רק הוכחה בעלמא, וזה אינו מועיל רק לברורי מילתא ולא לקיומי מילתא. [דוגמת זה מצאנו גבי ערכאות דמהניא בשטרי ראייה מדינא משום דחזקה ערכאות לא מרעי נפשיהו, ומ"מ לענין שטרי מתנה אמרינן דהויין חספא בעלמא, ולא אמרינן דכיון דאיכא חזקה ממילא הא השטר מוכיח שהאמת כמו שכתבו בו, ויהא נעשה בזה שטר, אלא ודאי דכיון דמדינא אין בו נאמנות בשטר כזה ורק משום חזקה, הויא רק הוכחה שהאמת כן, ולא מהניא זה לאשוויה שטרא], וע"כ זהו גופא שהביא הרמב"ם, דמדמהניא הך הוכחה שהשטר תחת ידו לענין שליחות הגט, שמע מינה דלא בעינן עדים בשליחות רק לברורי מילתא, ושפיר הוי הוכחה גמורה מה שהשטר תחת ידו, אבל אם הוה בעינן עדים בשליחות הגט ושליחות קידושין לקיומי מילתא, היינו צריכין דוקא דבר שיש בו עדות או נאמנות המוכיח על שליחותו, אבל זה שהשטר תחת ידו דאין בזה שום דין נאמנות רק הוכחה, זה לא היה מועיל לקיומי מילתא, אלא ודאי דשליח שעשאו בינו לבין עצמו כשר ואין חסר כאן דבר לקיומי מילתא דשליחות, ורק דבעינן לברורי מילתא, וע"כ מועיל ההוכחה שהשטר תחת ידו דמוכיח היטב שהוא שליח שעשאו הבעל לגירושין.

ובגיטין דף ל"ג ע"ב ת"ש אמר לשנים תנו גט לאשתי יכול לבטל זה שלא בפני זה דברי רבי רשב"ג אומר אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה, והא שנים דכי כולכם דמו ופליגי אמר ר"א אי בעדי כתיבה הכי נמי הכא במאי עסקינן בעדי הולכה, הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אמר לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו יכול לבטל זה שלא בפני זה אי אמרת בשלמא בעדי הולכה שפיר אלא אי אמרת בעדי כתיבה מי מצטרפי האמר מר אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד דילמא כר' יהושע בן קרחה ס"ל, הרי דמוקי לה הגמ' באמר להם כתבו ותנו גט לאשתי זה שלא בפני זה, ולר' יהושע בן קרחה דמהניא עדות מיוחדת הרי אלו יכתבו ויתנו, וקשה לדעת הראב"ד דשליח להולכה צריך עדים ובלא עדים גוף השליחות בטלה, וא"כ הרי הוא הדין בציווי הבעל להסופר לכתוב ולהעדים לחתום דג"כ צריך עדים לקיומי מילתא דהשליחות, וא"כ איך מהניא הכא הך דר' יהושע בן קרחה והא אכתי כל שליחות בפני עצמו היתה בטלה בשעת מינויה, ולא מהניא הך דר' יהושע בן קרחה אלא היכא דלא איברו סהדי אלא לשקרי, ע"כ שפיר מועיל העדות המיוחדת לברורי מילתא, אבל מאחר דהמינוי של כל אחד בטל מה מועיל צרופן אח"כ.

אכן נראה פשוט, דהרי הא דבעינן עדים על השליחות והציווי אין זה מדיני עצם השליחות, דעצם השליחות הרי לא שני משליחות דעלמא, ורק דכיון דבלא השליחות והציווי על הכתיבה והחתימה הגט בטל וע"כ בעינן עדים ככל מעשה הגירושין דצריך עדים דוקא. ולפי זה באומר להם חתמו, דכל עד החתום הרי אין בו רק דין עד אחד בעצם הגירושין, ע"כ סגי עדותו בעצמו על מינויו, דכל דמועיל לעצם הגירושין סגי בהכי, וכן מועיל זאת גם לעצם כתיבת הגט, כיון דכל אחד רק דין עד אחד בזה, ובשעת כתיבה הנוגע להגירושין הלא יצורפו ותהיה עדות שלמה בצורך הגירושין, וע"כ סגי בהכי, כיון דעכ"פ יש עדות כראוי על כל מעשה הגירושין. ולפי זה נראה, דאפילו לדעת הראב"ד דס"ל דשליחות הגט צריך עדים לקיומי מילתא ולא רק לברורי מילתא, ובלא עדים הגט בטל, מ"מ כל זה הוא רק למעשה הגירושין, ולא לעצם מעשה השליחות, ואם תהיה עדות המועלת בגוף הגירושין לקיומי מילתא ולעצם השליחות בעצמה לא תועיל רק לברורי מילתא תהא השליחות קיימת, וכמו הכא בסוגיין דמהניא עדות מיוחדת בשליחות משום דנצטרפו יחד לעדות הגירושין, וא"כ הא הויא עדות שליחות ומינוי זו בעצם המינוי והשליחות רק לברורי מילתא בלבד ולא לקיומי מילתא, כיון דהוו מיוחדין בשעת המינוי, ומ"מ מועיל זאת הואיל ונצטרפו לעצם הגירושין גם לקיומי מילתא.

ולפי זה הרי מבואר היטב סברת הראב"ד במה שכתב דשליח בלא עדים אינו מועיל והא דשליח הגט כשר בלא עדים הוא משום דהגט מוכיח, וכבר כתבנו על זה דהרמב"ם סובר דזה שהגט מוכיח אינו מועיל לקיומי מילתא משום דהוי רק הוכחה בעלמא ולא ראייה מאיזה נאמנות מדינא, ומעתה יבואר היטב גם סברת הראב"ד, דכל זה הוא רק לענין עצם מעשה השליחות, אבל לענין שנדע שבא הגט מיד הבעל ליד האשה כדין, בזה הוי השטר ראייה גמורה מדין שטרות, וע"כ כיון דכל עיקר דבעינן עדים לקיומי מילתא הוא רק משום הגירושין, אבל עצם השליחות הרי נתבאר דקיימת לדעת הראב"ד אף בלא עדים, ולא בעינן הראייה לקיומי מילתא, רק שיהא ראייה שהגט בא ליד האשה כדין, ולזה שפיר מועיל הוכחת השטר מדינא, וע"כ שפיר מהניא זה שמוכיח שהוא שליח, דעל ידי זה הוא ראית שטר שבא הגט ליד האשה כדין, וכזה סגי לעדות השליחות, ועוד יותר דעל ידי זה שמוכח שהוא שליח נתברר דאיהו גופיה הוא הבעל ושלוחו של אדם כמותו וממילא איכא ראית שטר שבא הגט ליד האשה כדין, וע"כ שפיר מועיל בכהאי גוונא הוכחה לבד, כיון דע"י ההוכחה נתברר ונעשה ראית שטר שבא הגט ליד האשה מיד הבעל כדין, וכיון דעל כל הנוגע לגוף הגירושין איכא ראית שטר המועיל מדבר תורה, שוב לא איכפת לן מה דעל עצם מעשה השליחות ליכא רק הוכחה בעלמא, כיון דעצם מעשה השליחות אין צריך מצד עצמו עדות כלל, אבל אם לא היתה הוכחה זו אז הרי ממילא היה חסר עדות במקצת מעשה הגירושין עצמה, וממילא דלא הוי גירושין כלל, ולא היה מהני השליחות, כיון דאין כאן עדות שלמה שתספיק על כל מעשה הגירושין.

[האומנם דהסוגיא דגיטין אכתי צ"ע בשליחות הנתינה דאין שם גם עדות מיוחדת רק עד אחד בלבד, דבין אם שניהם הם שלוחי הנתינה, או דכל אחד מהן הוא שליח הנתינה, אבל על כל שליחות בפני עצמו הרי ליכא רק עד אחד, וא"כ הא נמצא דאין כאן רק שליחות בעד אחד, וגם אח"כ בעת הגירושין ליכא צירוף על עדות השליחות, כיון דשליחות כל אחד הוא מעשה בפני עצמו, ובע"כ דצ"ל לדעת הראב"ד דכל אחד מינהו בפני שנים, וא"כ הרי אין כאן הוכחה על כל מה שכתבנו דעצם מעשה השליחות בעצמה אין צריך עדים, כיון דהכא איירי דמינה אותם בפני עדים. אכן גוף הסברא נראית נכונה בדעת הראב"ד וכמו שכתבנו, ועוד די"ל דכיון דהשטר כשר א"כ הא נמצא דאע"ג דמעשה שליחות הנתינה ומנוי השליחות היתה בלא עדים אבל השליחות בעצמה הרי יש עמה ראית השטר, ונמצא דשאן שלוחים על דבר שיש בו ראית שטר על עצם הגירושין והשליחות, וי"ל דמהני גם בכהאי גוונא לדעת הראב"ד, ואין הכי נמי דאיירי בלא מינה אותם בפני עדים אחרים, ודבר זה צ"ע], ומיושב היטב דעת הראב"ד וכמו שנתבאר.

ולפי זה נראה דבשליח לקבלה דשם ודאי העדים הם לקיומי מילתא, ובלאו הכי לא מועיל השליחות כלל, וכמבואר בדברי הרמב"ם שהבאנו, וכדתנן בגיטין דף ס"ג [ע"ב] האשה שאמרה התקבל לי גטי צריכה שתי כיתי עדים שנים שאומרים בפנינו אמרה וכו', אבל אכתי י"ל בזה דתלוי בפלוגתת הרמב"ם והראב"ד שהבאנו, דהרי גם בשליח לקבלה צורך העדים הוא רק משום דבלאו הכי מיחסר עדות על מקצת ענין מהגירושין, וא"כ לדעת הראב"ד הוא כמו שליח להולכה, וכמו דבשליח להולכה מחלק דהיכא דאיכא עדים לקיומי מילתא בזה שהגט בא מיד הבעל להאשה כדין סגי בהכי אף אם לא הוויא עדות על עצם מעשה השליחות, א"כ גם בשליח לקבלה סגי בכהאי גוונא כיון דגם בשליחות לקבלה עיקר העדות היא רק על הגירושין, ולדעת הרמב"ם דסובר דאם אך הוה אמרינן דשליח להלכה צריך עדים לקיומי מילתא לא הוה מהניא הוכחת הגט, דאע"ג שמעיד שהגט בא ליד האשה כדין מ"מ כיון דעל עצם מעשה השליחות ליכא רק בירור דברים ולא ראייה המהנית לקיומי מילתא ע"כ לא היה מהני ראית הגט אם אך בעינן עדים לקיומי מילתא, ומשום דכיון דהקיום הוא ע"י מעשה השליחות ע"כ צריכה להיות העדות המקיימת הדבר ג"כ במעשה השליחות, ואשר ע"כ הוכיח הרמב"ם מהא דמהניא ראית הגט דשמע מינה דשליח להולכה אין צריך עדים כלל לקיומי מילתא ולא איברו ביה סהדי אלא לשקרי, וא"כ בשליח לקבלה דהעדוהו שבו הוויא לקיומי מילתא ובלאו הכי אינה מגורשת כלל צריך להיות העדות גם על עצם מעשה השליחות של קבלה.

ולפי זה הרי מובן היטב פלוגתת הרמב"ם והראב"ד בטעמא דאין מעידין על הקטן, דהנה הא פשיטא דבכל מקום מעידין גם על הקטן, וראיה לזה מדבעי הגמ' לומר בסנהדרין דף ס"ח [ע"ב] דבן סורר ומורה נהרג גם כשהוא קטן, וקשה דהא אין מעידין על הקטן, ואף על גב דשם באמת בלאו הכי קשה דאיך יקבלו עדות על הקטן והא קי"ל דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וילפינן לה מקרא דוהועד בבעליו בב"ק דף קי"ד, וגם הרי קי"ל דאם אין יכולין לקבל העדות בפניו מיפטר בזה וכדאיתא בסנהדרין דף ע"ט [ע"ב], וקטן כשלא בפניו דמיא, וצ"ל דשם שאני דכיון דבעינן לחייבו גם כשהוא קטן א"כ אין זה משום דחייב מיתה, וכמבואר בסוגיא שם דטעמא דבעינן לחייבו הוא משום דכיון דעל שם סופו הוא נהרג א"כ גם קטן נחייב, ור"ל דמשום הכי הוי דינא בעלמא שצריך להורגו, ולא חיובא שמתחייב הוא במיתה, וע"כ שפיר מקבלין עדות גם כשהוא קטן דבכהאי גוונא גם קטן כפניו דמי, וא"כ הוא הדין לענין עדות אם היא אשת איש אם לא ג"כ פשיטא דמקבלין גם על הקטנה. ובעל כרחך דצ"ל דהא דכתב הרמב"ם דכיון דאין מעידין על הקטן בטלה השליחות הוא רק משום דהכא העדים הם המקיימין את השליחות וע"כ מהניא הטעם דאין מעידין על הקטן לענין זה דלא מקיימא מילתא בדבר שצריך עדים, וכן הרי פשיטא דאפילו היכא דהעדים הם לקיומי מילתא ג"כ מהניא עדות על הקטן, וראיה לזה מגירושין עצמן, דיכול לגרש אשתו הקטנה, ואף על גב דהמגרש בלא עדים לא הווי גירושין כלל, וצ"ל דשאני גירושין כיון דמתגרשת בעל כרחה ולא הוי מעשה דידיה כלל, ורק בשליחות העדים הם לקיומי מילתא של

מעשה דידיה בזה הוא דאין מעידין על הקטנה. ולפי זה לפי דעת הראב"ד דעצם מעשה השליחות קיים בלא עדים ואף בשליחות לקבלה, ומשום דלא שאני משליחות דעלמא, והא דלא מהניא שליחות בלא עדים הוא משום דממילא אין כאן עדות גמורה על עצם מעשה הגירושין, ולפי זה הא נמצא דעל עצם מעשה השליחות חשובין העדים רק עדי בירור, ורק דבמעשה הגירושין הם עדי קיום שמקיימין את הגירושין שיהיו קיימין, ועיקר הגירושין הא גם בשליחות לקבלה הם בעל כרחיה, דבכהאי גוונא הרי מעידין גם על הקטן, וע"כ זהו שחולק הראב"ד על טעמו של הרמב"ם משום דלדעת הראב"ד לא מצינו כלל בשליחות שיהיו עדי קיום על מעשה דידיה, משא"כ הרמב"ם לטעמיה דס"ל דהעדים הם המקיימין גם עצם מעשה השליחות של קבלה, וא"כ הא בעינן עדים לקיומי מעשה קטנה, וע"כ שייך שפיר הך דאין מעידין על הקטן, והשליחות בטלה. ולפי המבואר הרי ליכא הוכחה דהראב"ד חולק על עצם הך דינא דאין מעידין על הקטן שכתב הרמב"ם, משום די"ל דהכא שאני דמתגרשת בעל כרחיה, וכמו שנתבאר.

שערי ישר שער ז פרק ז

פח אמנם עיקר ענין זה ראוי לברר, אם ענין זה מה דילפינן דבר מממון שצריך עדים לקיום הדבר, הוא גזירת הכתוב דוקא עדים, משום דילפינן מקרא דעל פי שנים עדים יקום דבר, או דסגי לן שיהיו מוכן בשעת מעשה אנשים שיכולים אח"כ להעיד בבי"ד לברר הדבר, ובפשטות היה נראה לומר דעל הראיה עצמה לא שייך לגמרי ענין עדות, דעדות שייך רק על זה מה שרואים ענין שאח"כ יעידו לברר מה שראו, אבל לראות לחוד לבלי להגיד אח"כ אין זה ענין של עדות כלל, ולפי"ז היה מקום לומר דגם בקדושין אי"צ שיהיו תורת עדות עליהם לקיום הדבר, אלא אם עומדים בשעת הקדושין ואח"כ יהיו כשרים לברר לפני בי"ד, כבר חלוק הקדושין מיד בשעת ראיה, דזוהי כונת התורה שיהיה נתקיים הדבר עכשיו עי"ז שראו אנשים שיהיו כשרים להעיד אח"כ.

פט ונראה לענ"ד להוכיח ענין זה מדברי הריטב"א למסכת קדושין בסוגיא דשליח נעשה עד וזה לשונו, מיהו כל היכא שיש באותו מעמד כשרים ופסולים או קרובים צריך לייחד עדי הקדושין, דאי לא כיון דאיכא עד פסול ביניהם עדות כולם בטלה, ואף על גב דאמרי למיחזי אתינן, דכי אמרינן התם במסכת מכות דף ו' דאי אמרי למיחזי אתינן תתקיים העדות בשאר, היינו בדיני ממונות ובדיני נפשות, שאין העדות מתקיימת עד שבאים לבי"ד, ושעת ראיה לא חשיבא עדות, אבל הכא בקדושין אין העדות באה לאמת הדבר בלבד, אלא אפילו ידעין דהכי קושטא דמילתא שקדשה אינה מקודשת בלי עדות, ואין לקדושין קיום בלא עדות, וגזיה"כ הוא, וכיון דכן שעת מעשה הוא שעת עדותם, וכיון דאיכא צירוף פסולי עדות עמהם, עדות כולם בטלה, דומיא דבעלמא כשיש צירוף פסולי עדות כשבאים להעיד בבי"ד, שעדות כולן בטלה, וכי אמרינן למיחזי אתינן היינו דאתו למיחזי בשעת מעשה. כך הורה רבינו נר"ו הלכה למעשה, אבל אין זה דעת המפרשים ז"ל וראוי להחמיר, עכ"ל. ומשיטה זו מוכרחים הדברים שגזיה"כ הוא שיתקיימו הקדושין ע"י עדים שיש עליהם תורת עדות בשעת חלות הקדושין, דאם נימא דסגי לן בראית אנשים שיהיו כשרים אח"כ לברר לפני בי"ד בתורת עדות, מה איכפת לן אם יש במעמד הזה גם קרובים ופסולים באותו מעמד, ועדות כולן בטלה, והם נחשבים כאנשים דעלמא, אבל מ"מ אח"כ יכולים הכשרים לבוא לפני בי"ד להעיד לברר על הקדושין, דלענין בירור מהני אם אומרים למיחזי אתינן, אלא מוכח דלשיטה זו אין הקדושין מתקיימים אלא ע"י רואים שיש עליהם כל תורת עדות, היינו דראיית האנשים בשעת מעשה הוא שעת עדותם.

צ ואין לדחות ולומר דכיון שכל דין נמצא קרוב או פסול הוא גזיה"כ, אף דאיכא כשרים שהעדויות יכולה להתקיים על ידם, מ"מ מתבטלת העדות של הכשרים ע"י השתתפות הפסולים, כ"כ הכא אף שהקדושין יכול להתקיים ע"י הכשרים שמוכנים להעיד אח"כ בלי השתתפות הפסולים, מ"מ יבטלו הקדושין ע"י השתתפות הפסולים שאינם ראוים להעיד אח"כ, אבל זה אינו דאם נאמר דאי"צ תורת עדות בשעת ראיית הקדושין, אלא שיעשו הקדושין במעמד אנשים שיהיו כשרים אח"כ להעיד על מעשה הקדושין, א"כ ליתא גם להאי דינא של נמצא קרוב או פסול, דזה הדין נאמר בתורה רק היכא שצריך תורת עדות, ובשעת ראיה אי"צ לדין עדות, והרי בע"ד ג"כ אינו מבטל עדות, ומכל שכן היכא דאי"צ כלל שם עדות, אלא ודאי נראה ברור שיטת הריטב"א שהדברים כפשטן, שהקדושין מתקיימים ע"י העדים הרואים את המעשה שמאז הם עדים ועל פיהם מתקיימים הקדושין, וכל הדינים שתלוי בקיום הדבר של עדים בעלמא כמו בדיני ממונות ונפשות, שהוא בשעת הגדתם לפני בי"ד, כל דינים אלה שייכים גם בעדי קדושין בשעת ראיה.

צא ושיטת הראשונים דסברי דכיון דעדים שנצטרפו בראיה ולא בהגדה מתקיימת עדות הכשרים, דמה שרואים יחד אינו מזיק כלום, כמו כן גם בקדושין אין הצטרפות הרואים מזיק כלום, ומתקיימים הקדושין ע"י הכשרים לחוד, כמו שכתבו התוס' והרא"ש בפרק קמא דמכות, ג"כ אין ראיה דסברי דלא בעינן תורת עדות בשעת הקדושין לקיום הדבר, אלא דסברי דאף דקיום הדבר בקדושין הוא ע"י עדי ראיה אין הפסולים מגרעים כח הכשרים, שדין זה שיהיו הפסולים מבטלים את הכשרים לא אמרה תורה רק על הגדה ולא על שעת ראיה, ובקיום הדבר הבא ע"י ראית העדים ליכא האי דינא שאמרה תורה להקיש שלשה לשנים.

צב ועיקר מחלוקתם בזה, דלהריטב"א כיון דקיום הדבר בקדושין נעשה בשעת הראיה הרי זה כקיום דבר הנעשה בעדים בשעת הגדה, דכיון דקרינן בשעת הראיה של עדי הקדושין האי קרא דעל פי שנים או שלשה עדים יקום דבר, כמו כן ראוי להיות הדין גם להקיש לענין זה שלשה לשנים, שאם נמצא בין הרואים קרוב או פסול שלא יתקיימו הקדושין ע"י הכשרים, ולשיטת החולקים ע"ז, סברי דמה שהצריכה תורה עדים לקיום הקדושין, שיהיו עליהם תורת עדים בשעת ראיה שיהיו כשרים להעיד, וכיון דהכשרים ראוים להעיד בלי הצטרפות הפסולים, מהני ראית עדים הכשרים שיתקיימו הקדושין על ידם, דכיון דעדי הקדושין מקיימים הקדושין רק ע"י האפשרות שיכולים להעיד אח"כ לפני בי"ד, והכא איכא אפשרות שיתברר על ידם המעשה אם לא יצטרפו בהגדה, משו"ה מהני שעת ראיתם לקיום הקדושין, ואף אם יבואו אח"כ עדים הפסולים ג"כ להעיד, הרי זה כאילו מתו העדים או נעשו גזלנים אחר המעשה שאין הקדושין בטלים.

צג ובקצרה נוכל לומר דלהריטב"א בעינן תורת עדות בקדושין כעדות של הגדה בבי"ד, ולהתוס' והרא"ש בעינן תורת עדות כעדות של ראיה בכל התורה, וכיון דבכל התורה בכה"ג שנצטרפו בשעת ראיה לחוד קרינן בהו תורת עדים משעת ראיה וחשבינן תחלתן בכשרות, מתקיימים הקדושין על ידם.

צד ולענ"ד נראה דגם הרמב"ם ז"ל סובר כהריטב"א, שכתב בהלכות גירושין פרק ו' הלכה ט' וז"ל וקטנה אינה עושה שליח לקבלה, אעפ"י שחצרה קונה לה גיטה כגדולה, מפני ששליח קבלה צריך עדים, ואין מעידים על הקטן שאינו בן דעת גמור עכ"ל. וענין זה שאין מעידים על הקטן הוא חסרון רק בהגדה, כמו שאין מקבלים עדים שלא בפני בע"ד, ולפי"ז קשה מה איכפת לן אם רואים עדים בשעה שהיא קטנה, הלא יכולים להעיד אח"כ בשעה שתהיה גדולה, דהרי עדים לקיום הדבר אי"צ שיכולים להעיד תיכף בשעת המעשה, דקדושין שנעשים בלילה אף שאין העדים יכולים להעיד רק ביום מ"מ מיקרי מקדש בפני עדים, ומאי שנא זה מזה. אלא נראה דסובר דעדים שבעינן לקיום הדבר הוא כדין קיום הדבר של עדים בשעת הגדה, וכמו שאין מעידים על הקטן, כמו כן אינם מועילים לקיום הדבר על הקטן, כמו שאין מועיל עדות בפני בי"ד על הקטן, ולא דמי לקדושין הנעשים בלילה, דפסול של לילה אינו חסרון בעדות, אלא בבי"ד, שאין מקבלים עדים בלילה דבלילה הדיינים פוסלים לדון, וקבלת עדות הוא תחלת דין, אבל דין זה שאין מקבלים עדות אלא בפני בע"ד הוא חסרון בהגדת עדות, דאם העדים אינם מכירים ורואים את הבע"ד לא מהני אף אם בי"ד יכירוהו, וכן מוכח מדברי הכנה"ג שהובא בפתחי תשובה חו"מ סימן כ"ח סקכ"ד, ומוכח מזה דסובר כשיטת הריטב"א דלקיום הדבר היכא דבעינן עדים צריך עדים שמועילים לקיום הדבר בהגדה, כנ"ל.

ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף לא עמוד ב

ורבי אלעזר מכשיר. מפרשין בגמ' דהאי דפליג רבי אלעזר באומרת התקבל ולא פליג באומר תן משום דאיהו דמדעתיה מגרש והדבר תלוי בו איכא למימר קפידא הוא ודוקא קאמר ליה אבל איהי דבע"כ מיגרשה אין לה לעשות קפידא בדבר והא דאמרה הכי משום דידעה דניחא ליה לבעל למיתביה התם הלכך אינה אלא כמראה מקום שם תמצאנו:

בית הבחירה למאירי מסכת גיטין דף סה עמוד א

הבא לי גיטי ממקום פלני והביא לה ממקום אחר כשר לדברי הכל שבודאי לא הקפידה היא בהולכה שכשמוסר הגט אינו מוסר לו בפני עדים ואין כאן זילותא ומתוך כך אינה אלא כמראה מקום או שמא הטעם מפני שאין לה למנות שליח להולכה אלא במקום שרוצה הבעל ליתנו ולהולך לה יעשה וכן הלכה ואף כשאמרה היא התקבל לי גיטי במקום פלני אם עקר הוא השליחות ועשאו שליחות הולכה נותנו במקום שהבעל רוצה:

ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף לא עמוד ב

הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר. אפילו לרבנן דכיון דאינה מתגרשת בקבלתו ליכא קפידא כשמביאו לה ממקום אחר:

ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף כח עמוד א

ונחלקו הראשונים ז"ל אם האשה עושה שליח להולכה או לא שר"ח כתב שאין האשה עושה שליח להולכה [והרמב"ם ז"ל כתב בפ"י מהלכות גירושין שהאשה עושה שליח להולכה] וכן דעת הרמב"ן ז"ל ותימה הוא שאם אמרה האשה לשליח שיביא לה גיטה מיד בעלה והלך אצל הבעל ואמר ליה הבעל הולכי וזהו בכה"ג ודאי מהני שהרי הבעל עשאו שליח אבל אם אומר לו הבעל שאינו רוצה שיהא שלוחו כלל היכי מיגרשה דהא איהי לא קבלה הגט לא מיד הבעל ולא מיד שלוחו ול"נ דאפשר דכיון דשלוחו של אדם כמותו הרי הוא כאילו היא קבלתו אלא שהיא מתנה שאינה רוצה שתתגרש אלא כשיגיע גט לידה ומתניתין דפירקין

[דף סה א] דייקא לי הכי דאשה עושה שליח להולכה דתנן הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר ואם איתא שאין האשה עושה שליח להבאה פשיטא דכשר שאינו שליח שלה אלא שליח הבעל ולא משמע דאיצטרך לאשמועין הכי משום דמיירי שאמר ליה הילך כמו שאמרה דודאי כיון שנותנו לו במקום אחר משמע שעושה אותו שליח להולכה ופשיטא דכשר ועוד דסתמא לא משמע הכי אלא ודאי משמע דאשה עושה שליח להולכה וקמ"ל שכיון שאינה מתגרשת בקבלתו ליכא קפידא כשמביאו לה ממקום אחר:

מגיד משנה הלכות גירושין פרק ו הלכה ד

[ד] וכן האשה שולחת וכו'. בסוגיא בפרק התקבל שהזכירו הרבה פעמים הבא לי גיטי וכ"כ בה"ג באשה ומשויא נמי שליח להולכה. וכן דעת הרמב"ן ז"ל נוטה וכ"כ הרשב"א ז"ל. וי"מ הבא לי גיטי התראה עם בעלי והוא יעשה אותך שליח להולכה ותביא לי גיטי. ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו ממ"ש במשנה (דף ס"ה) הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה ואם איתא שהאשה אינה יכולה לעשות שליח הבאה מאי קמ"ל מתניתין פשיטא שאם הבעל עושה שליח הולכה באי זה מקום שירצה יכול לעשותו וכן אינה מתגרשת עד שיגיע הגט לידה אבל אם האשה יכולה לעשות שליח הבאה קמ"ל טובא. והטעם לדין המשנה לפי שהיא מתגרשת בהגעת הגט לידה אפי' בע"כ וכיון שהיא מקבלתו אפי' הביאו ממקום אחר כשר כנ"ל:

רמב"ם הלכות גירושין פרק ט הלכה לד

וכן האשה שאמרה לשלוחה התקבל לי גיטי במקום פלוני וקבלו לה במקום אחר אינו גט, הבא לי גיטי למקום פלוני והביאו לה למקום אחר כשר.

מגיד משנה הלכות גירושין פרק ט הלכה לד

[לד] וכן האשה. במשנה פרק התקבל (שם ס"ה) ופשוט הוא שאף באשה אם אמרה לו הרי הוא במקום פלוני שאינה אלא מראה מקום היא לו וכדין הבעל:
הבא לי גיטי ממקום פלוני. משנה שם כתבתיה פ"ו ובארתי שם הטעם. ובספרים שלנו כתוב במשנה הבא לי גיטי ממקום פלוני ורבינו הוא גורם למקום פלוני וב' הדברים אמת מן הטעם שכתבתי פ"ו:

שעורי הרב (סולובייצ'יק) מסכת גיטין דף סה עמוד א

ב. שינוי בשליחות להבאה

כתב הרמב"ם (פ"ט מגירושין הל"ד), "וכן האשה שאמרה לשלוחה התקבל לי גיטי במקום פלוני וקבלו לה במקום אחר אינו גט, הבא לי גיטי למקום פלוני והביאו לה למקום אחר כשר". ונראה לבאר שהתקבל לי גיטי הוא מינוי שליח לקבלה והבא לי גיטי הוא מינוי שליח להבאה, והרמב"ם בזה לשיטתו (פ"ו מגירושין ה"ד) שיש מין שליחות מחודשת דשליחות להבאה. וא"כ תוכן דברי הרמב"ם הוא ששינוי במקום קבלת הגט פוסל בשליח לקבלה ולא בשליח להבאה. ויש לבאר טעמו בב' אופנים:

(א') בשליח להבאה שהביא להאשה גט למקום אחר לא היה שינוי בקבלת השליח את הגט מיד הבעל אלא בנתינתו להאשה. ולכן הגט כשר, שנתינת השליח להבאה את הגט להאשה אינה בע"כ אלא ברצונה הטוב, דמאחר שהוא שלוחה אם יתן לה הגט בע"כ שליחותו בטילה. ולכן אין השינוי פוסל, שיש בקבלת האשה את הגט ברצונה הטוב מינוי שליחות חדש שתהיה הנתינה במקום אחר. משא"כ בשליח לקבלה שהשינוי הוא בשעת נתינת הבעל את הגט להשליח שלא במעמד האשה ולכן אין שם מינוי חדש.

(ב') שליח להבאה פועל כשליח האשה רק בקבלתו את הגט מהבעל, ובשעת נתינתו את הגט להאשה הוא פועל בעד הבעל כשליח להולכה⁶¹, דהא נתינת הגט להאשה היא פעולת הבעל. וכן צ"ל, שאם הוא עדיין נחשב לשליח האשה היתה הנתינה פסולה משום טלי גיטיך מע"ג קרקע.⁶² ולכן אין שינוי מדעת האשה מבטל את השליח להבאה אלא בשעה שהוא שלוחה, דהיינו עד קבלתו את הגט מיד הבעל, ולא אח"כ כשהוא שליח הבעל. ולאופן הזה שבשעת נתינת הגט להאשה השליח להבאה הוא שליח להולכה, יכולה הנתינה להיות בע"כ דהאשה.